

Λογοτέχνημα για τη βυζαντινή μουσική

/ [Πεμπτουσία](#)

image not found or type unknown

Μια μέρα, τώρα πρόσφατα, εκεί πού με τα δάχτυλα γύριζα κά-ποια παλαιά γραφτά μου, έτσι πού τα 'χω φυλαγμένα απανωτά μέσα σε μια χάρτινη θήκη με την επιγραφή ξεθωριασμένη «αρχείο 3», θέλησα να ισιάσω την διπλωμένη γωνιά κι είδα μια ημερομηνία: “3 μάρτη 1970”. Ο νους μου πέταξε να θυμηθώ που ήμουν τότε· κι όσο κι αν δρασκέλιζε σαν αστραπή τον χρό-νο, πρόφτασα και διάβασα στην άλλη γωνιά ένα τίτλο· “ο κυρ Ασπράγγελος κι η Νέα Μέθοδος”. Το πρόσωπό μου ξάφνου φέγγισε από ένα μέσα φως κι άρχισα να διαβάζω φωναχτά, λες κι ήθελα να μ'ακούσει κάποιος, στην ξεχασμένη αυτή ενθύμηση πού είχα σημειώσει, - τί κρίμα που δεν έγγραφα το πότε κι από πούθε. Ήταν μονάχα ένα φύλλο, γραμμένο απ' τη μια με-ριά και λίγο κι απ' την άλλη.

Ακούτε, παρακαλώ.

«Ανάγυρτος στο μπάσι του όντα δίπλ' απ' το καφασωτό παράθυρο ρουφάει τον

καχβέ του τον αράβικο ο κυρ Ασπράγγελος. Άγγελος είναι τ' όνομα του· αλλ' έτσι, γέροντας σεβά-σμιος τώρα, τον λένε Ασπράγγελο. Ενενηκοντούτης, με μιαν αραιή κοντή γενειάδα, και μαλλιιά άσπρα πού δεν χωράνε. Όλα στο σκούφο του, και δυο βαθουλωμένα μάτια, που λες κοιτά-ζουν κατά μέσα πια. Κι η ακουή του είναι καλή, κι ακούει κι αφουγκράζεται πράγματα που οι άλλοι δεν ακούνε.

Ποιοί άλλοι πια στο σπίτι του; η θυγατέρα του η μικρότερη απ τις τρεις κι η ομορφότερη, η Μαριώρα με τ' όνομα της βάβως του, κι η δω-δεκάχρονη δισεγγονούλα του η Ευφροσύνη, που αυτή μονάχα γλύτωσε σ' ένα πνιγμό· οι άλλοι αναπαύτηκαν. Και ξέρει πως κι αυτός πορεύεται αυτόν τον δρόμο. Και ξέρει πως όσο κι αν θα 'θελε να πάει στο χωριό του στα στερνά του, εκεί στην Ήπει-ρο - στα Γιάννινα παραέξω στα ρίζα του Δρίσκου, δεν βολεί. Άλλα του αρέσει κιόλας να τελειώσει εδώ, στην Πόλη, ως Βυ-ζάντιος κι αυτός, από τόσο μικρός και νιούτσικος, στα δεκαεφτα στα δεκαοχτώ, που πρωτοήρθε με το караβάνι απ τα Ζαγόρια που πήγαινε για τη Βλαχιά, μα αυτός με δυο τρεις άλλους τρά-βηξαν για την Πόλη.

Στην Πόλη ο Άγγελος δεν έμαθε γράμματα. Ήξερε όμως και τραγούδαγε εύμορφα και νόστιμα με την πρόφτασε για λίγο, κι ύστερα τον Δανιήλ απ' τον Τύρναβο της Θεσσαλίας, την “ν γλυκειά και λυγερή φωνή του, τραγούδια όμορφα και παραπονιάρικα, που τον θαύμαζαν κι οι χοτζάδες σαν τον άκουγαν στα σοκάκια· γιατί δεν το 'κρύβε, όλο τραγουδούσε, όσο ήταν νιος, κι αν τον ρωτούσες έλεγε· “δεν το 'κλεψα, γιατί να το κρύψω!”. Και πήγαι-νε σε όλες τις εκκλησιές, κι άκουσε όλους τους ψαλτάδες του καιρού του· ποιού καιρού του; μισού αιώνα και βάλε, εβδομήντα χρόνια! και τον Ιωάννη τον Τραπεζούντιο στο Πατριαρχείο, και τον κυρ Παναγιώτη τον Χαλάτζογλου, κι αυτόν Τραπεζούντιο, τσάλπιγγα του αιώνος”, και τον Σταυράκη τον μαθητή του κι εκείνον τον χανεντε τον φίλο του τον κυρ Ζα-χαρία. Άμ τον Γιακουμάκη, τί γλυκόφωνος που ήταν αυτός, και τους δυο Πέτρους, τον Πελοποννήσιο και τον Βυζάντιο, και τους μαθητάδες τους από κανοναρχάκια στ' αναλόγια ως και δομέστικους, και τον Γεώργιο τον δάσκαλο απ' την Κρήτη, κα'ι τον Μανουήλ και τον Κωνσταντίνο, δομέστικο τότε, και τον Χουρμούζιο και τον Γρηγόριο, μια στα Αρμένικα και μια στο Σιναϊτικό Μετόχι. Όμως δεν κάθισε ο ευλογημένος να μάθει τα ψαλ-τικά να ψέλνει κι αυτός σε καμιά εκκλησιά· δεν το 'θελε, για να πω την αλήθεια· αυτός ήθελε να γυρνάει, ν' ακούει τους άλλους. Προσπάθησε μα δεν τα έπαιρνε να μένουν μέσα του. Εκείνα τα Ανανες κα'ι Νεανες, κι άντε Νανα και Νεαγιε και Νεχεανες και δεν ξέρω γω, δεν μπόρεσε να τα βάλει στη σειρά. Μολατούτα ήξερε, και τί δεν ήξερε απ' έξω· ακολουθίες ολόκληρες, και σαν καλός ακουστής σου έψελνε “κατά το ύφος του τάδε η του δείνα”, μαθήματα και κρατήματα, να σε καταγλυκαίνουν.

Εκείνον τον Μάη όμως του 1815 ο κυρ Ασπράγγελος έγερνε κάθε απόγευμα στο παραθύρι κι έβλεπε να περνάνε συντροφιάς συντροφιάς και μικροί και μεγάλοι, και διάκοι κι αρχιμανδριτάδες, και κάνας δεσπότης καμιά φορά, για δέκα δε-καπέντε λεπτά, και τραβούσαν απ' τα σοκάκια αυτής της αρχοντογειτονιάς εκεί στο Φανάρι, προς το Σιναϊτικό Μετόχι. Το σπίτι του ήταν κοντά στ' αρχοντικό του Ξακουστού Καντεμήρη» ...

Τόσο διήγημα ειχα σημειώσει, ποιός ξέρει από που, σ αυτό το φύλλο. και λέω τώρα, ν' αναπληρώσω εδώ τα ελλείποντα και να δώσω ένα τέλος, ν' αποχαρήτε κι εσείς.

... «Όλοι αυτοί που διάβαιναν -“αρχιερείς και πρωτοσύγκελλοι και διάκονοι αρχιερέων και κοσμικοί παμπληθείς”, όπως είναι γραμμένο σε μιαν ανταπόκριση απ' την Πόλη στη Μονή Βατοπαιδίου, στο Αγιονόρος- άλλοι απ' αυτό το σοκάκι άλλοι από άλλο η και γιαλό γιαλό στην άκρια του Κεράτιου, με κάναν κώδικα στη μασχάλη, όλο κουβέντιαζαν, άλλοι σιγανότερα κι άλλοι πιο φωναχτά, και κάτι σαν να έψελναν· κοντοστέκονταν κιόλας κι άνοιγαν κάποιες φυλλάδες και τις κοίταζαν κι ύστερα πάσχιζαν σαν να 'θελαν να τα πιάσουν με το χέρι τους και να τα βάλουν μέσα τους κι απομνημόνευαν κάτι Πα Νη Ζω Νη, Πα Βου Πα Νη, Πα Πα ... και τραβούσαν το δρόμο τους. Ο κυρ Ασπράγγελος δεν έβγαινε έξω, εδώ και δυο τρία χρόνια, τά πό-δια του δεν τον βάσταγαν· κι ούτε και πήγαινε και κανέννας να τον δη και να του πη για τον έξω κόσμο. Ρώτησε την Μαριώρα του κι εκείνη ρώτησε κι έμαθε.

“Εδώ και πέντε μήνες τώρα γίνονται πράματα και θάματα. Οι αρχιερείς κι οι προύχοντες του Γένους άνοιξαν ένα Κοινό Σχολείο, εδώ παραπάνω στον Βαλατα, και πάνε καθημερινά όλοι αυτοί κι άλλοι καμπόσοι, καμιά διακοσιαριά, να μάθουν πολύ εύκολα τα Ψαλτικά. Τα διδάσκουν με νέο τρόπο ένας καλόγερος, ό Χρύσανθος, κι ό λαμπαδάριος του Πατριαρ-χείου κυρ Γρηγόριος κι ο ψάλτης ό Χουρμούζης. Και λένε ότι μαθαίνουν ογλήγορα όλοι τους. Α!, να ήσουν λίγο νιότερος θα μάθαινες κι εσύ πατέρα, που το χεις τόσο μερά-κι!”. - Πόσο ογλήγορα δηλαδή τα μαθαίνουν; ρώτησε ο κυρ Ασπράγγελος. - Να ρωτήσουμε κάποια ψαλτόπουλα η και μεγαλύτερους ψαλτάδες εδώ πού πέρνανε να μας πουν, του είπε η θυγατέρα του.

Όλο το βράδυ δεν κοιμήθηκε ο γέροντας. Ο νους του ήταν στο ογλήγορα της μάθησης, που αυτός δεν είδε τέτοιο θάμα. Κι ήθελε ν' ακούσει. Τ' απόγευμα, είχε ό γέρος τον καφέ του αλλά δεν τράβηξε ούτε ρουφηξιά. Ανάγυρε καλά στο παραθύρι και περίμενε τούς νιούτσικους ψαλτάδες, -τούς μεγαλύτερους τούς ντρεπόταν- , όπως είπε στην Ευφροσύνη την δισέγγονη να τούς παρακαλέσει να του ψάλουν κάτι μέ τον νέον αυτόν τρόπο πού τα μαθαίνουν πια τα ψαλτικά ογλήγορα. Καλά

δασκαλεμένη η Φροσυνίτζα, έξυπνη και τολμηρή, με τις δυο όμορφες μαύρες πλεξούδες της, εκεί πού περνούσαν παρέες παρέες οι μαθητές του Κοινού Σχολείου, σταμάτησε πέντ' εξι και τούς παρακάλεσε να σηκώσουν τα μάτια τους και να δουν τον παπού της τον Ασπράγγελο στο καφασωτό παραθύρι. Ο ένας ήταν δομέστικος στον Άη Κωνσταντίνο στα Ψωμαθιά, εκεί στη γειτονιά της Καραμανίας όπου έψελνε κι εκείνος ο γλυκύτατος κυρ Μπερεκέτης, και γνώρισε τον γέροντα. Ο γέρο Ασπράγγελος τους καλησπέρισε και τους είπε·

- Αν θα 'ρχόμουν κι εγώ, μα δεν μπορώ, πως θα μάθαινα να ψάλλω με τον νέο σύστημα, τζάνε' μ; - Ά, είναι εύκολα τώρα. Για σήμερα ετοιμάσαμε την Δοξολογία του Ιακώ-βου! - Του κυρ Γιακουμή του μακαρίτη Πρωτοψάλτη; - Ναι, ναι, σε πρώτο ήχο. - Αυτήν ... Δόξα σοι ... κι άρχισε να ψέλνει ο Ασπράγγελος. - Ναι, άλλα πρώτα παραλλα-γή. - Και πως είναι, μπρέ, ή παραλλαγή;

Άνοιξαν την Φυλλάδα τους -σταμάτησαν κι άλλοι τρεις τέσσερεις- κι άρχισαν Ζω Δι Κε Κε ... Ο Γέροντας θαύμασε.

- Μα αυτό είναι τραγούδι μ' άλλα λόγια! - Ναι, σαν τρα-γούδι είναι οι φθόγγοι, και πάνω σ' αυτό ταιριάζουμε τα λό-για. Δόξα σοι τω δείξαντι το φως...

Σαν τέλειωσαν, του είπαν καλησπέρα και τάχυναν τα βή-ματά τους να προφτάσουν την τάξη. Τους καλησπέρισαν κι οι άλλοι εκεί στο σοκάκι, που άνοιξαν τα παραθύρια για ν ακούσουν· και Ρωμηοί, κι Αρμένιοι και Τούρκοι.

Την άλλη μέρα κοντοστάθηκαν εκεί στην πόρτα και κοίτα-ξαν στο παράθυρο να δουν τον κυρ Ασπράγγελο, να του ψά-λουν πάλι, αν ήθελε. Το παραθύρι ήταν κλειστό. Και την άλλη μέρα και την παράλλη· κι ή πόρτα ήταν σφαιλιστή, και τα πα-ραθυρόφυλλα. Μια μέρα της άλλης εβδομάδας, τους περίμενε στο δρόμο ή Ευφροσύνη, η έξυπνη παιδούλα.

Ο παπούς μου το απόγιομα που του ψάλατε ήταν λαρωμένος. Δεν έφαγε τίποτε. Ήπια λίγο νερό και σαν σήμαναν οι καμπάνες τον Σπερνο έκανε κι αυτός την εσπερινή προσευχή του, μα αλλοιώτικη αύτη τη φορά ... κάτι, εγώ δεν κατάλαβα καλά, κι ας τον άκουγα, κι ας το είπε δυο τρεις φορές: "Νύν απολύεις ... τώρα που άκουσαν τ' αυτιά μου αυτά που θα μάθει όλος ο κόσμος!... Νυν απολύεις ... θα μάθει όλος ο κόσμος...". Κι αποκοιμήθηκε. Το πρωί ήταν πολύ αδύναμος κι η μανίτζα μου τον πήγε στο νοσοκομείο στο Μπαλουκλή, στη Ζωοδόχο Πηγή· κι ακόμα είναι εκεί. Πόση ζωή του μένει, δεν ξέρω.

Κι έστριψε κι έτρεξε στο σοκάκι να βρει τις φιλεναδίτσες της, τώρα που λείπει η μάνα της στο Μπαλουκλή. Οι ψάλτες κατά-λαβαν, κι όπως οι μέρες ήταν

αναστάσιμες, έψαλαν για τον γέρο Ασπράγγελο του κυρ Πέτρου Βυζαντίου τον πρώτο ειρμό του Κανόνος του Πάσχα. *Αναστάσεως ημέρα.*

Και τον ηπειρώτη γέροντα κυρ Ασπράγγελο “εκ θανάτου προς ζωήν διεβίβασεν Χριστος ο Θεός”, και την Ψαλτική Τέχνη εκ της Παλαιάς εις την Νέαν Μέθοδον μετήνεγκεν, και ημάς όλους έσωσεν “επινίκιον άδοντας”!

Να είστε όλοι καλά!

και οι αγαπητοί σύνεδροι να μας τα πουν όλα καλά!

Σας ευχαριστώ

νύχτα, 12:50 ~απ’ τις 11:00~ της 20-21 Οκτωβρίου 2014

%fghjnbvdsa%